

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2565

Factors Related to Success in the Practice of Cooperative Education Era for 4th Year
Students Majoring in Digital Communication Faculty of Information and Communication
Maejo University Academic Year 2022

วัฒนาพงษ์ ไหมเฟย์*¹ วิกานดา ไหมเฟย์²
Wattanapong Maifaey*¹ Vikanda Maifaey²
Wattanapong@mju.ac.th*

ส่งบทความ 24 กรกฎาคม 2566 แก้ไข 6 ตุลาคม 2566 ตอรับ 10 ตุลาคม 2566
Received: July,24 2023 Revised: October,6 2023 Accepted: October,10 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาสหกิจศึกษา และระดับความคิดเห็น เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงความคิดเห็นเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ชั้นปีที่ 4 คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ประจำปีการศึกษา 2565 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทั้งหมด จำนวน 118 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเกินครึ่งหนึ่งระบุ เป็นเพศชาย จำนวน 72 คน ร้อยละ 61.00 และเพศหญิง จำนวน 46 คน ร้อยละ 39.00 อายุโดยเฉลี่ย เท่ากับ 22 ปี ระดับความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 และระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.77
- 2) มีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) กิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา ($\beta = .453$, $t = 7.610$, $p\text{-value} = .000$) และ 2) ทศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา ($\beta = .285$, $t = 3.318$, $p\text{-value} = .001$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ 0.01 การทดสอบตัวแปรอิสระทั้งหมด มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม หรือความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ร้อยละ 73

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ, สหกิจศึกษา

*ผู้ประพันธ์สกริป (corresponding author)

¹ นักวิชาการศึกษปฏิบัติกร คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ การจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

¹ Academics study Practitioner Level in Faculty Of Information And Communication Maejo University

² Assistant Professor in Rural Development Maejo University-Phrae Chalermprakiate, Phrae province

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study personal factors of cooperative education students and level of opinions regarding cooperative education practices including opinions on success in cooperative education practice and 2) to study factors that have a relationship with success in cooperative education practice for 4th year digital communication students, Faculty of Information and Communication, Academic year 2022. Data collection using a questionnaire tool. The total research sample was 118 people. Data analysis using percentages, averages, and multiple regression analysis.

The results of the research found that

1) More than half of the informants identified as male (72 people, 61.00 percent) and female total of 46 people, 39.00%, average age of 22 years old. In terms of the level of opinion on cooperative education practice, the overall level is at a high level, with an average of 4.02. The level of opinions on success in cooperative education practice, the overall level is at a high level, with an average of 3.77

2) There are 2 independent variables that are related to the dependent variable: 1) Preparatory activities for cooperative education ($\beta=.453$, $t=7.610$, $p\text{-value}=.000$) and 2) Good attitude towards cooperative education practice ($\beta=.285$, $t=3.318$, $p\text{-value}=.001$), which demonstrate the relationship to success in cooperative education practices. Statistically significant at the 0.01 test level. All independent variables related with the dependent variable or success in cooperative education practice at 73 percent.

Keyword: Factors Related to Success, Cooperative Education

บทนำ

สหกิจศึกษา (Cooperative Education) เป็นระบบ การศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับ การไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติสหกิจศึกษาจริง ณ สถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ด้วยความร่วมมือ จากสถานประกอบการ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะงาน ที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตรงกับสาขาวิชา ของนักศึกษา และการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษา เสมือนพนักงานคนหนึ่งของสถานประกอบการ สหกิจศึกษา จึงเป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติ สหกิจศึกษา (Work Integrated Learning) รูปแบบการจัด การศึกษาสหกิจศึกษาจึงมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้มีโอกาส ปฏิบัติสหกิจศึกษาจริงในสถานประกอบการสลับกับ การเรียนทฤษฎีในห้องเรียนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาและ ออกไปประกอบวิชาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษาด้านการพัฒนาอาชีพ เสริมทักษะประสบการณ์ ให้พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน และเสริมคุณภาพ บัณฑิตให้มีคุณภาพตรงตามที่สถานประกอบการต้องการ

นอกจากนั้นสหกิจศึกษายังถือเป็นกลไกความร่วมมือทาง วิชาการระหว่างสถาบันการศึกษา และสถานประกอบการ อีกด้วย (เริงศักดิ์ พันธมาศ และ อุบลรัตน์ โสสนุญ, 2562)

กิจกรรมของนักศึกษามีความสำคัญ (พัชรินทร์ เชื้อภักดี และคณะ, 2560) กิจกรรมนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต นักศึกษาที่สำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะ การที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ได้ย่อมต้องอยู่ในสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา ความคิด ทักษะคิดคำนวณ การตัดสินใจ การควบคุมอารมณ์และ ความรับผิดชอบต่อการพูดและการกระทำของตนเอง สามารถเป็นที่ยอมรับและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

การส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษา ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานจริงทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงาน และมีคุณภาพตรงตามสถานประกอบการต้องการ และยังเป็นกลไกความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องตลอดไป (สมาคม

สหกิจศึกษาไทย, 2552) โดยมีหลักการที่สำคัญของสหกิจศึกษา คือ การจัดการศึกษาตามหลักการปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ตรงกับศักยภาพและความสนใจของแต่ละบุคคลเพื่อสอดคล้องตามเป้าหมายชีวิตในอนาคต มีการคัดเลือกจากสถานประกอบการและการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการที่ตนได้รับการคัดเลือกในระยะยาวที่นานพอสมควรอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้, (ม.ป.ป.) งานที่นักศึกษาปฏิบัติเกิดจากการวางแผนร่วมกันของอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ รวมถึงสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานที่ปรึกษา มีการประเมินผลในการทำงานของนักศึกษาจากสถานประกอบการและจากสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาสหกิจศึกษาที่เข้าปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการ ที่นักศึกษาได้เลือก ที่ตรงตามสายงาน และมีความถนัด ซึ่งงานที่สถานประกอบการมอบหมายให้ปฏิบัติ ทั้งนี้ ผลงานที่ออกมาต้องได้คุณภาพมาตรฐานตามที่สถานประกอบการกำหนด และนักศึกษาสหกิจศึกษาจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบการปฏิบัติงานของสถานประกอบการเสมือนหนึ่งในพนักงานจริง เช่น เวลาการทำงาน การลา การขาดงาน และการแต่งกาย

2. การเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษาให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษา เพื่อเพิ่มเติมทักษะความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมการทำงานได้เป็นอย่างดี ในส่วนของสถานประกอบการอาจมีการสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าตอบแทน/สวัสดิการแก่นักศึกษา มีการจัดเตรียมพนักงานที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงเพื่อคอยให้คำปรึกษา หรือให้ความช่วยเหลือแนะนำ และสอนงานให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษา ตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติสหกิจศึกษา

คณะกรรมการสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ทุกคนคอยดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาในภาพรวม และคณะฯ ได้มีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาเรื่องสหกิจศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงมีกระบวนการในการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 30 ชั่วโมง โดยผ่านกิจกรรมการฝึกอบรม

เตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา ดังนี้ 1) นักศึกษาต้องผ่านการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษา ในส่วนของงานสหกิจศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ระยะการอบรม จำนวน 15 ชั่วโมง 2) การฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษาในส่วนของคณะกรรมการสหกิจศึกษาและการสื่อสารระยะเวลาในการอบรมเวลา 15 ชั่วโมง ทางคณะฯ ได้แบ่งกิจกรรมการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา จำนวน 4 กิจกรรม ซึ่งได้เชิญวิทยากรภายนอก ศิษย์เก่า และตัวแทนผู้ประกอบการมาให้ความรู้แก่นักศึกษาสหกิจศึกษา เพื่อเป็นการอบรมเพิ่มพูนทักษะความรู้ และเพิ่มประสบการณ์ก่อนที่นักศึกษาจะออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการภายนอกมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีกระบวนการปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งแบ่งได้ 3 ช่วง ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ก่อนการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล โดยนักศึกษาสหกิจศึกษา ต้องมีการกรอกแบบฟอร์มข้อมูลการสมัครสหกิจศึกษา แบบประวัติของนักศึกษา ส่งให้สถานประกอบการพิจารณาตอบรับการเข้าปฏิบัติสหกิจศึกษา และคณะฯ จะได้ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อความส่งตัวนักศึกษาเข้าปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการเป็นระยะเวลา 16 สัปดาห์

2. ระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา หลักสูตรฯ และอาจารย์ที่ปรึกษา มีกระบวนการติดตามประเมินการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยมีกิจกรรมนิเทศสหกิจศึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาจะเข้าไปประเมินการปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการ ในช่วงสัปดาห์ที่ 9 ถึงสัปดาห์ที่ 12 เป็นการพบปะพูดคุยกับพี่เลี้ยงหรือหัวหน้างาน หรือเจ้าของสถานประกอบการ เพื่อเป็นการประเมินการปฏิบัติของนักศึกษาสหกิจศึกษา ไปพร้อมกัน

3. หลังการปฏิบัติสหกิจศึกษา เสร็จสิ้นนักศึกษาสหกิจศึกษาจะถูกประเมินโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ประกอบการ รวมถึงคะแนนการส่งรายงาน หรือคะแนนการนำเสนองานสหกิจศึกษา เป็นการประเมินการปฏิบัติสหกิจศึกษา กระบวนการสุดท้าย หลังจากนั้นการประเมินจะออกมาในรูปแบบผลการศึกษา

ทั้งนี้ การปฏิบัติสหกิจศึกษา ในปีการศึกษา 2564 ได้เกิดปัญหากับตัวนักศึกษาสหกิจศึกษาหลายคน เช่น

นักศึกษาถูกส่งตัวกลับสถานศึกษา อีกทั้ง ยังมีนักศึกษาที่ได้เริ่มปฏิบัติสหกิจศึกษาไปแล้ว 4 สัปดาห์ และได้ยื่นคำร้องประสงค์ขอย้ายสถานประกอบการระหว่างการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงนักศึกษาที่ถูกสถานประกอบการประเมินไม่ผ่าน ซึ่งเป็นปัญหาของอาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษารวมถึงหลักสูตรฯ และคณะฯ จะต้องพิจารณาให้นักศึกษาหยุดปฏิบัติสหกิจศึกษาในปีการศึกษานั้น ๆ หรือให้นักศึกษาพิจารณาเลือกสถานประกอบการใหม่ และเริ่มกระบวนการจัดทำเอกสารเพื่อขอสมัครสหกิจศึกษารวมถึงการจัดทำเอกสารส่งตัวปฏิบัติสหกิจศึกษาในสถานประกอบการแห่งใหม่ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งเป็นเหตุให้นักศึกษาจะต้องเสียเวลาในการเริ่มปฏิบัติสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการแห่งใหม่ โดยนับระยะเวลาในการปฏิบัติใหม่ 16 สัปดาห์ และปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาหนักไปกว่านั้น คือ นักศึกษาที่ถูกประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์ และได้ผลการศึกษา F ซึ่งนักศึกษาจะต้องลงทะเบียนรายวิชาสหกิจศึกษา อีกครั้งในภาคการศึกษาต่อไป และเริ่มกระบวนการปฏิบัติสหกิจศึกษาใหม่ทั้งหมด ส่งผลต่อระยะในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2565 โดยมีความมุ่งหวังในประเด็นที่ศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา และยังสามารถนำผลการวิจัย นำใช้ในการปรับปรุงกระบวนการสหกิจศึกษาของคณะสารสนเทศและการสื่อสาร และเพื่อให้นักศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติสหกิจศึกษาให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา และระดับความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงความคิดเห็นเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ของนักศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ชั้นปีที่ 4 คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ผ่านการปฏิบัติสหกิจศึกษามาแล้ว จำนวน 2 หลักสูตร คือ 1) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี และ 2) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี (เทียบเข้าเรียน 2 ปี) ทั้งหมดจำนวน 118 คน

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับความคิดเห็นเรื่อง การปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งมีตัวแปรอิสระย่อย จำนวน 7 ตัวแปร ที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) พฤติกรรมการปฏิบัติงาน 2) ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา 3) ทักษะที่ติดต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา 4) ความสามารถของนักศึกษา 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง 6) การเรียนรู้ 7) แรงจูงใจ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

3. นิยามศัพท์เฉพาะ

3.1 การปฏิบัติสหกิจศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของนักศึกษาในสถานประกอบการตามที่ นักศึกษาสังกัดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี โดยปฏิบัติต่อเนื่อง 16 สัปดาห์

3.2 การฝึกประสบการณ์ หมายถึง การปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของนักศึกษาในสถานประกอบการตามที่ นักศึกษาสังกัดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี (เทียบเข้าเรียน 2 ปี) โดยปฏิบัติต่อเนื่อง 8 สัปดาห์ และนักศึกษาต้องดำเนินการจัดทำรายงานการศึกษาหัวข้อที่สนใจ

3.3 นักศึกษาสหกิจศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนรายวิชา สด 487 สหกิจศึกษา หรือ รายวิชา สด 498 การเรียนรู้อิสระ หรือ รายวิชา สด 499 การศึกษา หรือฝึกงาน หรือ ฝึกอบรบต่างประเทศ

3.4 ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นปีที่ 4 ที่ออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา ครบ 16 สัปดาห์ หรือออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครบ 8 สัปดาห์ โดยไม่ถูกสถานประกอบการส่งตัวกลับ หรืออาจารย์ที่ปรึกษาเรียกตัวกลับสถานศึกษา เนื่องจากกระทำผิดระเบียบการปฏิบัติสหกิจศึกษา ทั้งนี้ เมื่อครบกำหนดการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาได้รับการพิจารณาให้ผ่านการประเมินผลสหกิจศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research)

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาสหกิจศึกษา และปัญหาอุปสรรค ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ชั้นปีที่ 4 คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ประจำปีการศึกษา 2565 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ นักศึกษาสังกัดหลักสูตรฯ และผลคะแนนสะสมเฉลี่ย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2565 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเอาตัวแปรอิสระทุกตัวทั้งตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและไม่มีความสำคัญทางสถิติ เข้าไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*POWER 13.1.9.4 การคำนวณค่า F tests / Statistical test : Linear Multiple regression: Fixed Model, R2 deviation from zero โดยค่าพารามิเตอร์ที่กำหนด ประกอบด้วย Effect size f ระดับกลาง 0.20, Sig=0.05, power=0.95/Number of predictors: จำนวนตัวแปรทำนาย 7 ตัวแปร จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตารางข้อมูลรายชื่อทั้งหมด 425 คน จนได้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครบ 118 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งแบบปลายปิด (Closed-ended questions) ผสมกับแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions) ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่ผ่านการปฏิบัติสหกิจศึกษา และผ่านการฝึกประสบการณ์ สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ช่วงปีการศึกษา 2561 ถึงปีการศึกษา 2565 เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ตามโครงสร้าง (construct validity) และความสมบูรณ์ของภาษา (wording) โดยนำแบบสอบถาม (questionnaire) ที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหา

ที่ต้องการศึกษาคำนี้หรือไม่ และนำแบบสอบถามไปทดสอบความสอดคล้อง IOC กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตลอดจนตรวจสอบด้านภาษาและการวางรูปแบบเครื่องมือ โดยได้ผลคะแนนทั้ง 5 ท่าน ได้ค่าคะแนน 4 คะแนน ค่า IOC = 0.8 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่สมบูรณ์

4.2 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผ่านการทดสอบความตรงจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบก่อนกับผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชานิเทศศาสตร์บูรณาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ตัวอย่าง และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงโดยการนำผลทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal consistency method) ตามแบบของ (Cronbach Alpha) ซึ่งผลของการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.86 ภาพรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ถือว่ามีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555)

5. การดำเนินการวิจัย อธิบายถึงขั้นตอนกระบวนการที่ทำการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนกระบวนการดำเนินการวิจัยอยู่ 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ชั้นปีที่ 4 คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ประจำปีการศึกษา 2565 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ นักศึกษาสังกัดหลักสูตรฯ และผลคะแนนสะสมเฉลี่ย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

5.2 เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา และข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล

ชั้นปีที่ 4 คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ประจำปีการศึกษา 2565 โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา และข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

5.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2565 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเอาตัวแปรอิสระทุกตัวทั้งตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้สถิติที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ (SPSS:Statistical Package for the Social Science Research) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบที่ได้ และทำการแยกหมวดหมู่ บันทึกคะแนนแต่ละข้อของชุดคำถาม นำมาลงรหัส (Coding Form) จากนั้นจะนำไปวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการประเมินผลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

6.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย กลุ่มตัวอย่าง (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของนักศึกษา เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา และข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล

ชั้นปีที่ 4 คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ประจำปีการศึกษา 2565 ประกอบไปด้วย 1) พฤติกรรมการปฏิบัติงาน 2) ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา 3) ทักษะที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา 4) ความสามารถของนักศึกษา 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง 6) การเรียนรู้ 7) แรงจูงใจ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) เพื่ออธิบายความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งใช้เกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามหลักการของ Likert (1967) โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินระดับความคิดเห็น (Rating scale) 5 ระดับ คือ 5 คะแนน คำตอบระบุเห็นด้วยระดับมากที่สุด 4 คะแนน คำตอบระบุเห็นด้วยระดับมาก 3 คะแนน คำตอบระบุเห็นด้วยระดับปานกลาง 2 คะแนน คำตอบระบุเห็นด้วยระดับน้อย และ 1 คะแนน คำตอบระบุเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด ซึ่งการให้คะแนนตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบ

เมื่อการคำนวณค่าน้ำหนักเฉลี่ย $(\bar{X}) \pm SD$ คำนวณหาค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง $(\bar{X})$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation :SD) ของคำตอบแต่ละด้าน และแต่ละข้อ แล้วแปรผลตามเกณฑ์ของเบสท์และคานัน (Best & Kahn, 1993) มีค่า คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วย ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วย ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง เห็นด้วย ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง เห็นด้วย ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง เห็นด้วย ในระดับน้อยที่สุด

6.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2565 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) แบบวิธีคัดเลือกข้อมูลเข้าทั้งหมด (Enter Method) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเอาตัวแปรอิสระทุกตัว ทั้งตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเข้าไปวิเคราะห์ในสมการถดถอยพหุคูณ ซึ่งการคัดเลือกตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย

1) พฤติกรรมการปฏิบัติงาน 2) ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา 3) ทักษะที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา 4) ความสามารถของนักศึกษา 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง 6) การเรียนรู้ 7) แรงจูงใจ และตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ประกอบไปด้วย 1) สถานประกอบการ 2) อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา 3) หลักสูตรการเรียนการสอน 4) สถานศึกษา ด้วยวิธีพิจารณาทุกตัวแบบการถดถอยสรุปเป็นขั้นตอน โดยมีเกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบลักษณะการประเมินผลระดับความคิดเห็นของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร (Rating scale) 5 ระดับ คือ 5) ระดับมากที่สุด 4) ระดับมาก 3) ระดับปานกลาง 2) ระดับน้อย และ 1) ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อการพยากรณ์หรือทำนายตัวแปรที่ต้องการศึกษาด้วยการสร้างสมการพยากรณ์ โดยมีตัวแปรเกณฑ์ (Y) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างตัวแปรใหม่ (Compute New Variable) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ประกอบไปด้วย 1) สถานประกอบการ 2) อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา 3) หลักสูตรการเรียนการสอน 4) สถานศึกษา ที่เป็นตัวแปรต่อเนื่องเพียง 1 ตัว คือ ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา และตัวแปรพยากรณ์ (X) หลายตัวแปร ดังนี้ 1) พฤติกรรมการปฏิบัติงาน 2) ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา 3) ทักษะที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา 4) ความสามารถของนักศึกษา 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง 6) การเรียนรู้ 7) แรงจูงใจ ซึ่งเป็นข้อมูลในสเกลการวัดระดับมาตราส่วน (Ratio Scale) หรือระดับช่วง (Interval Scale) จากหลักการของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ที่กล่าวมาแล้วว่าใช้ตัวแปรพยากรณ์หลายตัว ในการทำนายตัวแปรเกณฑ์ตัวเดียว ทำให้ตัวแปรพยากรณ์บางตัวที่ไม่มีส่วนในการอธิบายการผันแปร ต่อตัวแปรเกณฑ์ไม่มีความสำคัญต่อสมการพยากรณ์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสหกิจศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งหมดจำนวน 118 คน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมและสรุปผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 จากผลการวิจัย ทำให้ทราบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเกินครึ่งหนึ่งระบุ เป็นเพศชาย จำนวน 72 คน ร้อยละ 61.00 และเพศหญิง จำนวน 46 คน ร้อยละ 39.00 อายุโดยเฉลี่ย เท่ากับ 22 ปี ผู้ให้ข้อสังเกตหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี จำนวน 90 คน ร้อยละ 76.27 และสังเกตหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี (เทียบเข้าเรียน 2 ปี) จำนวน 28 คน ร้อยละ 23.73 รวมทั้งหมด 118 คน ผลคะแนนสะสมเฉลี่ยของนักศึกษาในปัจจุบัน (GPA) คะแนนสะสมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.22 นักศึกษามีผลคะแนนสะสมเฉลี่ย สูงสุด เท่ากับ 3.88 และนักศึกษาได้ผลคะแนนสะสมเฉลี่ย น้อยที่สุด 2.33

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

ด้านสถานประกอบการมอบหมายภาระงานที่ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ศึกษามา นักศึกษาสหกิจศึกษาขาดการติดต่อสื่อสารกับหัวหน้างานหรือพี่เลี้ยง ซึ่งในบางครั้งการปฏิบัติงานอาจติดปัญหา หรือยังไม่มีความเข้าใจในชิ้นงาน หรือภาระงานที่สถานประกอบการมอบหมาย ซึ่งต้องได้แก้ไขงานอยู่บ่อยครั้ง

ด้านนักศึกษา การปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งเป็นช่วงปรับตัวของนักศึกษาและอาจไม่คุ้นชินกับบรรยากาศในสถานประกอบการ นักศึกษาสหกิจศึกษาจะขาดขาดการปฏิสัมพันธ์กับหัวหน้างานหรือพี่เลี้ยง รวมทั้งเพื่อนร่วมปฏิบัติสหกิจต่างสถาบันการศึกษาอื่น ๆ และนักศึกษาสหกิจศึกษายังติดโซเชียล มีเดีย และเล่นเกมสับมือถือระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา

ด้านหลักสูตร การปฏิบัติสหกิจศึกษา ในภาคการศึกษาฤดูร้อนมีระยะเวลาการศึกษา เพียงแค่ 2 เดือน (8 สัปดาห์) ทำให้ระยะเวลาการปฏิบัติสหกิจศึกษาในภาคการศึกษาฤดูร้อน ไม่ครบ 16 สัปดาห์ ทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติสหกิจศึกษาส่วนเลยไปในภาคเรียนถัดไป ส่งผลเสียต่อนักศึกษาที่ปฏิบัติสหกิจศึกษา ในภาคการศึกษาฤดูร้อน ต้องยื่นคำร้องการรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษา และจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษา ในภาคการศึกษาถัดไป

1.3 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

- สถานประกอบการควรมีบทบาทในการคัดเลือกนักศึกษาสหกิจศึกษา เพื่อเข้ามาปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ร่วมกับสถานประกอบการ และต้องเข้าใจระบบและหลักการสหกิจศึกษา ซึ่งมีกระบวนการและวิธีการสอนงาน เพื่อให้ นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงาน และมีการวางแผนการดำเนินการมอบหมายตำแหน่งงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้ นักศึกษา สหกิจศึกษาได้มีโอกาสในการใช้ความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงาน

- นักศึกษาสหกิจศึกษา มีความพร้อมมากที่สุด ก่อนออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา ทางคณะฯ และหลักสูตรฯ ต้องสร้างความเข้าใจให้กับนักศึกษาในเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา และต้องจัดกิจกรรมอบรมเตรียมความพร้อมทางด้าน วิชาการให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษา โดยเฉพาะเรื่องการปรับตัวรวมถึงการใช้ชีวิตเข้ากับสังคมการทำงานในสถานประกอบการ และให้นักศึกษาสหกิจศึกษาใช้ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติให้มากที่สุด

- หลักสูตรฯ ควรมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสหกิจศึกษา ในภาคการศึกษาปกติ คือ ภาคเรียนที่ 1 หรือภาคเรียนที่ 2 ซึ่งถ้าหากหลักสูตรฯ จัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในภาคการศึกษา ฤดูร้อน ซึ่งมีระยะเวลาการศึกษาเพียง 8 สัปดาห์ ทั้งนี้ การปฏิบัติสหกิจศึกษา จะต้องใช้ระยะเวลาจำนวน 16 สัปดาห์ ทำให้นักศึกษาปฏิบัติสหกิจเสร็จสิ้นโดยใช้เวลาล่วงเลยไปยังภาคการศึกษาถัดไป

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

2.1 จากการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็น ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 ในส่วนระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.77

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลการระดับความคิดเห็น ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา และระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

ประเด็นการวิจัย	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ระดับความคิดเห็น ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	4.02	.852	มาก
2. ระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	3.77	.967	มาก

2.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา มีระดับการวัดเป็นอัตราส่วน (Ratio Scale) คือ การวัดระดับของค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) การหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 2 ตัวแปรที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ตัวแปร	รายละเอียด	การวัด/รหัส
ตัวแปรตาม		
SCE	ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)
ตัวแปรอิสระ		
WPC	พฤติกรรมในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)
OB	ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)
GAC	ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)
TRAN	ความสามารถของนักศึกษา	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)
SC	ความเชื่อมั่นในตนเอง	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)
LEN	การเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)
MOT	แรงจูงใจ	ค่าเฉลี่ย (คะแนน 1-5)

ตารางที่ 3 เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	SCE	TRAN	SC	MOT	OB	GAC	LEN	WPC
SCE	1							
TRAN	.727**	1						
SC	.774**	.721**	1					
MOT	.618**	.503**	.729**	1				
OB	.782**	.766**	.640**	.773**	1			
GAC	.695**	.452**	.557**	.569**	.787**	1		
LEN	.658**	.407**	.568**	.647**	.739**	.738**	1	
WPC	.655**	.388**	.585**	.698**	.780**	.776**	.897**	1

หมายเหตุ : ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ Sig=0.01

การหาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร ทั้งหมดด้วยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) เพื่อทำการแยกตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูง (สูงกว่า 0.700)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 ตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ที่มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันทั้งหมด จำนวน 28 คู่ ทั้งนี้ ไม่แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ที่มีค่าเป็นลบ แสดงถึงความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม

ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่าความสัมพันธ์กันสูง คือ ความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.700 ดังนั้นจึงถือได้ว่าตัวแปรทุกตัว หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์สมการถดถอยพหุ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

(ตัวแปรอิสระ)	ตัวแปรตาม (ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา)		
	b	t	p-value
1. กิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา	.453	7.610	.000**
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง	-.006	-.072	.943
3. แรงจูงใจ	.098	1.175	.242
4. พฤติกรรมการปฏิบัติงาน	-.084	-.867	.388
5. ทักษะที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา	.285	3.318	.001**
6. การเรียนรู้	.153	1.372	.173
7. ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	.084	.689	.492
ค่าคงที่	-.130	-.529	.598
R ² = .730 หรือ 73.0 %			
F = 42.545		Sig. F = .000	

หมายเหตุ: ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ Sig=0.01

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการหาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา พบว่า มีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม “ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา” จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) กิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ($\beta=.453$, $t=7.610$, $p\text{-value}=.000$) และ 2) ทักษะที่ติดต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ($\beta=.285$, $t=3.318$, $p\text{-value}=.001$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 การทดสอบตัวแปรอิสระทั้งหมด ในภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวกับตัวแปรตาม หรือความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ร้อยละ 73 ส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 27 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่น ๆ โดยมีค่า R^2 เท่ากับ .730 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายความผันแปรของตัวแปรตาม “ความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา” ร้อยละ 73.0

สรุป และอภิปรายผล

การศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2565 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. การศึกษาถึงระดับความคิดเห็น เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็น เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษส่วนใหญให้ความสำคัญกับการปฏิบัติสหกิจศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงเป็นการส่งเสริมคุณภาพของบัณฑิตผ่านประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการ ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สหกิจศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้บัณฑิตที่จะก้าวเข้าสู่สาขาวิชาชีพ เพื่อให้สามารถทำงานได้ทันทีที่สำเร็จการศึกษา จึงเกิดประโยชน์ทั้งตัวนักศึกษามหาวิทยาลัย และสถานประกอบการ ทั้งนี้ ความสำเร็จในการจัดสหกิจศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทั้ง 3 ฝ่าย ได้แก่ นักศึกษา สถานศึกษา และพนักงานที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุภัทรา ปานสุวรรณจิตร และชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิตร (2554) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา การกำหนดหน้าที่การนิเทศงานการจัดทำปฏิทินนิเทศสหกิจศึกษา และติดตามการดำเนินงานนิเทศสหกิจศึกษา การสนับสนุนงบประมาณ

การปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงาน การสร้างขวัญกำลังใจ แก่นด้วยกระบวนการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การกระบวนการประเมินผล ติดตาม และแก้ปัญหา ในระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา ด้วยการประสานงานติดต่อสอบถามจากสถานประกอบการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร

2. การศึกษาถึงระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.77 ทั้งนี้ เพราะอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา และคณะกรรมการสหกิจศึกษา คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา และเจ้าหน้าที่สนับสนุน คอยขับเคลื่อนงาน และมีคณาจารย์คอยให้คำแนะนำ นักศึกษาในการเลือกสถานประกอบการก่อนการปฏิบัติสหกิจศึกษา และระหว่างการปฏิบัติสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษามีการติดตามนักศึกษาสหกิจศึกษารวมถึงการนิเทศสหกิจศึกษา และหลังปฏิบัติสหกิจศึกษาเสร็จ นักศึกษาจะต้องจัดทำรายงานสหกิจศึกษาและนำเสนอานสหกิจศึกษาโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ประเมินนักศึกษาสหกิจศึกษา ทั้งนี้ ผู้บริหารได้มีนโยบายส่งเสริม 0m ให้คณาจารย์ทุกคนเข้าร่วมการอบรมหลักสูตรอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา ซึ่งมีคณะกรรมการดำเนินงานสหกิจศึกษา คณะสารสนเทศและการสื่อสาร จะมีหน้าที่พัฒนาส่งเสริม นักศึกษาก่อนออกปฏิบัติงานสหกิจ และประสานในการจัดหาสถานประกอบการ สอดคล้องกับ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2556) ซึ่งพบว่า นักศึกษาสหกิจศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ พบปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาการดำเนินงานในขั้นตอนการนิเทศงานสหกิจศึกษา การประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศสหกิจศึกษา วิธีการสร้างความเข้าใจ และการศึกษาประเด็นการจัดอบรมให้ความรู้ การค้นคว้าด้วยตนเอง การติดตามผลการนิเทศสหกิจศึกษา การสร้างขวัญกำลังใจให้กับนักศึกษา ในการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและกระบวนการประเมินผลติดตาม และแก้ปัญหาในระหว่างการปฏิบัติสหกิจศึกษา

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา ส่งผลในทางบวกต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ทั้งนี้ เพราะจากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ในรูปแบบค่ามาตรฐาน พบว่า กิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา และนักศึกษาสหกิจศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ตามที่ พนิดา พานิชกุล และคณะ (2562) ได้อธิบายไว้ดังนี้ การจัดการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษา มีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาสหกิจศึกษา ควรจัดให้มีรายวิชาเตรียมสหกิจศึกษา และกิจกรรมปฐมนิเทศควรจัดให้มีการอบรมหัวข้อ เฉพาะวิชาชีพเพิ่มเติมแก่นักศึกษาและศูนย์ฯ ควรจัดทำรวบรวมสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ของคณะฯ การจัดทำงาน และการรับรองงานสหกิจศึกษาควรสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลการคัดเลือกนักศึกษาเข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ในสถานประกอบการและให้นักศึกษาเลือกสมัครงานตามความสนใจและความถนัด รวมถึงนักศึกษาสหกิจศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษาที่ดีแล้วนั้น การปฏิบัติตามระเบียบ การเข้ากับสังคมการทำงาน รวมถึงการมีทักษะความรู้ และความมุ่งมั่นพยายาม จะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สอดคล้องกับเรื่องยศ วัชรเกตุ (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ เครือข่ายพัฒนาสหกิจศึกษาภาคกลางตอนบน พบว่า สหกิจศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมความพร้อมที่จะเลือกอาชีพและเข้าสู่ระบบการทำงานทันทีที่สำเร็จการศึกษาทำให้บัณฑิตสหกิจศึกษามีวิชาชีพชีวิต ซึ่งสหกิจศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมความพร้อมที่จะเลือก

อาชีพและเข้าสู่ระบบการทำงานทันทีที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษา ทำให้บัณฑิตที่ผ่านสหกิจศึกษามีวิชาชีพชีวิต มีความรู้ความสามารถและมีทักษะจำเป็นในเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพบัณฑิตตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาสำเร็จ และทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาสหกิจศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ให้ดีมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 คณะควรนำผลในเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษาที่ได้จากการศึกษาวิจัย และนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา และส่งเสริมการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 คณะควรสนับสนุนการอบรมหรือสัมมนาทางด้านสหกิจศึกษา สำหรับอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในคณะ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานสหกิจศึกษาเพิ่มมากขึ้น

1.3 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นำรูปแบบการจัดการ เรื่องการศึกษา หรือการฝึกงาน หรือการอบรม

1.4 คณะอาจารย์ควรประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์และความร่วมมือทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ในภาพรวมทุกคณะ/วิทยาลัย

2.2 ควรศึกษาและพัฒนากระบวนการดำเนินงานสหกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานสหกิจศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการศึกษา หรือการฝึกงาน หรือการอบรมต่างประเทศ

2.4 ควรศึกษากระบวนการจัดการสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2556). แนวทางในการพัฒนารูปแบบสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พัชรินทร์ เชื้อภักดี, รัชนิวรรณ ตั้งภักดี และบุญชู บุญเลิศศิริ. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษา ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(3), 132-142. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradV RU/article/view/108227>
- พนิดา พานิชกุล, ลัทธกาญจน์ กุญแก้ว, และอภิวัฒน์ สกุลเหลือง. (2562). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานฝึกสหกิจศึกษา และฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบออนไลน์ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 6(1), 135-152. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMDUBRU/article/view/203216>
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (ม.ป.ป). คู่มือสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้. สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. <http://www.education.mju.ac.th/CoopMaejo/doc/Manual.pdf>
- เริงศักดิ์ พันธมาศ, และอุบลรัตน์ โสสนุย. (2562). คุณลักษณะของสถานประกอบการที่เหมาะสมกับการจัดสหกิจศึกษา 8 เดือน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. <https://citly.me/VkXF8>
- เรืองยศ วัชรเกตุ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะ วิทยาศาสตร์ เครื่องช่วยพัฒนาศักยภาพคณาจารย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี]. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodi/article/view/233922>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 15). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรา ปานสุวรรณจิตร. และชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิตร. (2554). ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาโครงการสหกิจศึกษา สาขาบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพเชียงใหม่. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพเชียงใหม่.
- สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). *มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สมาคมสหกิจศึกษาไทย.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1993). *Research in education*. Allyn and Bacon.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. McGraw-Hill.

.....